

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Egész évre 6 frt.
 Félévre 3 " "
 Negyedévre 1 frt. 50 kr.
 Bérmertetlen levelek csak ismert kezekről fogadhatók el.
 Kéziratok nem adatkak vissza.
 Egyes szám ára 20 kr.
 A nyílt-térben minden garmond sor díja 20 kr.

ZEMPLEN.

Hetilap, főtekintettel e megye szellemi és anyagi érdekeire.

HIRDETÉSI DÍJ:
 Minden egyes szó után
 100 szóig 2 kr.
 Azonfelül 1 " "
 Kiemelt, diszkrét s körzettel ellátott hirdetésekért termékek szerint, minden négyzet centiméter után 3 kr. számítatik.
 Állandó hirdetéseknel kedvezmény nyújtatik.
 Hirdetéseket a „Zemplén” nyomdájába küldendők.

Közegészségügyi jelentés július hóról.

Az időjárás viszonyok következők voltak: A hőmérő legmagasabban állott Sárospatakon 23-án d. 31°C., Nagymihályban 23. d. 32.3°C., legalantabban S.-Patakon 31. e. 14.6°C., Nagymihályban 5. e. 12.1°C. — A légszűrő legmagasabban állott Sárospatakon 22-én r. 758.8 m. m., Nagymihályban 21. r. 758.3 m. m., legalantabban Sárospatakon 4. r. 740.4 m. m., Nagymihályban 4. r. 740.8 m. m., Csapadék összege volt Sárospatakon 40.4 m. m., Nagymihályban 86.31 m. m. Szél irány volt Sárospatakon északi és nyugati, Nagymihályban északi és északi-keleti. — Sárospatakon 14 napon volt eső.

A közegészségügyi állapot a szinai, sztrókói, varanói és nagymihályi járásokban kedvezőtlen volt, rosszabb a juniushavinál.

A járványok közül hőhurut, mely juniushóban már csak a sztrókói járásban itt-ott uralgott, újból terjedni kezdett, névszerint: a sztrókói, nagymihályi, gálszécsi és ujhelyi járásokban és az utóbbiban, különösen Velejte, Mihályi és N.-Toronya községekben.

A hasi hagymáz, mely a megyében több felé szórványosan mutatkozik, a szinai járásban Valaskócon járványszerűleg kezdett terjedni.

Kiválóan uralkodtak mindenféle váltólázok s más fertőzési kórok és az emésztő szervek hurutos bántalmái.

Említésre méltó kóros esetek: Tarnokán és Szadán honi choleraanak, gyógyult 2 esete; s Báriban terhes nőnek alszári viszeres csomójának megpattanása folytán elvérzése.

Rendellenes szülés előfordult 1-ör: Vásárhelyen 34 éves 6-szor szülő nőnél keresztfevés s ennek folytán szükséges magzat eldarábolás, az anya megmentetett. 2-ör: Bekecsen hatodszor szülőnél kar- és köldökszinór előeséssel fordítás által az anya a holt magzattól megmentetett. 3-ör: Homonnán 8-adszor szülő holtgyermeket szült. Láczfalván ikerszülés keresztfevéssel, az első magzat élve, a másik halva született, az anya néhány nap múlva meghalt.

A bujakór rendőri beavatkozás tárgyát képezte: a Siska tanyán, hol 3 tagu család a miskolci kórházba szállított, továbbá Sztrókón 1 és Ujhelyben 2 esetben.

Rendőri felügyelet alatt álló kéjő volt 29, ezek közül 1 bujakórosnak tállatván, kórházba szállított.

Rendőri hullavizsgálat eszközöltetett: 1-ör Nagymihályban konyhában tűz mellett megégett gyermek, 2-ör Borrón égés által támadt sebek folytán elhalt kis gyermek, 3-ör F.-Körtvélyesen huzamos bélhurut folytán elhalt 10 hónapos gyerek és 4-er K.-Báriban visszeres csomójának elpattanása folytán elvérzés következtében elhalt nő hulláin.

Rendőri bonczolás volt 3 1-ör Vékén 14 éves magát felakasztott fiu, 2-ör Karcsán 34 éves magát gyufával megmérgezett férfi és 3-ör Possán elmezavarában magát felakasztott 24 éves hajadon hulláin.

Öngyilkosság a három fenti esetben fordult elő.

Az élelmi- és tápszerek, italok és az egészségre ártalmas edények 51-er vizsgáltattak, s 3 lefoglalás s 8 elkobzás eszközöltetett.

Jogosítatlanul tartott gyógyszerek és mérég 4 helyütt találtatott s 2 lefoglalás, 8 elkobzás eszközöltetett.

Közhelyiség, névszerint: szikviz-gyár, börtön, vágóhid és mészárszék, vendéglő és korcsma 52-szer vizsgáltatott; ezek közül 1 zsufoltnak, 1 rosszul szellőzöttnek, 4 tisztátlannak s 1 ártalmas légnemmel telítettnek találtatott.

Népiszkola és óvoda 7 vizsgáltatott, 4 zsufoltnak, 5 tisztátlannak s 1 ártalmasnak találtatott.

Lakások vizsgáltattak 7 esetben, kétszer kitisztítás és fertőtlenítés rendeltetett el, s 3-ör hatósági figyelmeztetés történt.

Lelenczre csak kétfőre gyakoroltatott felügyelet; s 7 évnél fiatalabb gyermek gyógyításának elmulasztása csak 2 esetben jelentetett fel.

A kuruzslás 2 esete jelentetett fel a hatóságnak: Terebesen, hol az ottani szülésznő kuruzslása folytán egy szembeteg férfi majd megvakult, s Bánócon, hol Pasztorcsin nevű kuruzsló gyógyítgatott.

A megyei kózkórházban ápoltatott 64 egyén; ezekből elbocsátatott gyógyulva 22, javulva 1, gyógyulatlan 1, meghalt 2, ápolás alatt maradt 26.

Az állategészségi viszonyok kedvezőtlenek voltak: lépfenében elhullott Szalókon 1 db. ló és Terebesen 2 db. ló; Nagymihályban 6, Krasznócson 5, Rákócson 6, Laskón 1, Bodr.-Kereszturban 5 és Sárospatakon 1 db. marha, Terebesen 80, Hardicsán 24, Szacsurban 80 és Vehéczen 8 db. szarvasmarha.

A szarvasmarhák szája és köröm-fájása majdnem az egész megyében terjedt el. A tüdővésznek csak 2 db. marha esett áldozatul Udván.

Vérhasban 15 db. juh Bekecsen, s 1 db. ló L.-Bényén hullott el.

Mételyben Bánszán 3 és V.-Csemernyén 9 db. juh hullott el.

Taknyosság és bőrféreg miatt Málczán 1 és S.-n.-Patakon 1 ló szuratott le.

CHYZER KORNÉL,
 megyei főorvos.

A zemplénmegyei községi- és körjegyzői egyelet a megyei bizottsághoz a következő javaslatot, illetőleg kérvényt nyújtotta be:

(Vége.)

A második részben segítve volna a következők által:

1-ör: A törvény a községi előljárásság fejeül a községi birót teszi, azonban a felsőbb rendeletek nagy része, a melyek a birót illetik a jegyzőnek küldetnek, s azoknak a birók általi nem teljesítéséért első rendben a jegyzők vonatnak kérdőre; kérjük ezért, hogy a felsőbb hatóságok a községi birák teendőit ezeket vonják felelősségre és szorítsák a rendeletek teljesítésére.

2-ör: Vannak rendeletek, melyek azt tar-

talmazzák, hogy a közigazgatás kezelésébe mennyire lehetséges az intézkedések úgy tésse nek, hogy többféle teendők egy időben össze ne halmozódjanak; ennek nyomán bátorokodunk felhozni, hogy az adók beszedésére a földművelő népnél legalkalmasabb idő november és december hava, azonban ezen hónapokban a jegyző teendője a jövő évre való I. és II. osztályu kereseti, házbér és házosztály adó összeírása és kivetése, de e hónapokra esik a katonai ujonczozáshoz szükséges előmunkálatok elkészítése is; e mellett más közigazgatási rendeleteket, kézbesítéseket, árva ügyeket és egyesek ügyeit is el kell intézni. Hogy ez megtörténhessék, lehetetlen, hogy az adó beszedést és a katonai előmunkálatot a jegyző rendesen elvégezhesse. — Január hóban az adó-főkönyv lezárását és községi számadások megtételét kellene a jegyzőknek elvégezni, de ezen hóban az adószedés, a katonai ujonczozási előmunkálat és az ujonczozás veszi igénybe. — Hogy tehát az adó lehetőleg mentől jobban beszedethessék és az adó összeírásai és kivetési munkálatok s községi számadások helyesen és pontosan teljesíthetessenek: legalább a katonai ujonczozási előmunkálatoknak más időre való elhalasztása iránti intézkedést kérünk.

A harmadik rész teljesítve volna azáltal:

1-ör: Hogy ha a fentebb előadott nézetek és kérelmek meghallgatást és foganatosítást nyerének is, mind a mellett a jegyzőket, kivált a nagyobb népességű körjegyzőségekben tulságosan sok munka terheli, hogy tehát ezen is segítve legyen, szükséges és kívánatosnak tartjuk és a községi- és körjegyzőségek revisio alá vételét s a népesség arányát és más körülményeket figyelembe véve, az eddigi nagy aránytalanság megszüntetését, s hol szükségesnek látszik, segédjegyzőségek szervezése eszközölését kérjük.

2-ör: A jegyzők iránti bizalmat a népnél leginkább megingatja s a jegyzőknek sok kellemetlenséget és kedély-izgatottságot, ebből származó lehangoltságot okoz az, hogy folytonosan szaporodván az adó, a néptől mindég több követeltetik; ezt a tanulatlan nép a jegyzők visszaélésének tekinti és a jegyzők iránti bizalmatlanságot szítja; — kérjük tehát, hogy mindazon törvények, melyek az adó szaporodására vagy bármi részben a nép megterhelésére vonatkoznak: a községekben felsőbb hatósági tisztviselők által hirdettessenek ki s magyaráltassanak meg.

3-ör: Minden jegyző mellé egy kör-rendőri rendszeresítették, hogy így a személy- és vagyontulajdonosi ügybeni teendőit is pontosabban teljesíthesse.

Ezek azon javaslatok, melyeket a községi- és körjegyzők tulságos teendői megkönnyítése végett előadni bátorokodunk.

Mély tisztelettel kérjük a tekintetes megyei bizottságot, hogy ezt méltó figyelemre méltatni, és a lehető orvoslást — amennyiben hatásköréhez tartozik — megtenni, és amennyiben a magas kormány vagy törvényhozás hozzájárulását igénylik, azt felterjesztés útján kegyesen kiközölni méltóztatnék.

Minket azon remény táplál, hogy a tekintetes megyei bizottság javaslatainkat kegyes figyelembe venni méltóztatik, mivel ezen előterjesztésünk tulajdonképpen nem is a községi- és körjegyzők testületének érdekében, hanem valamint az adó-kezelés, igazságszolgáltatás és közigazgatás rendes menete és így az állam, úgy a községek és a haza egyes polgárainak érdekében tételük.

Mi nekünk jegyzőknek kötelességünk a reánk szabott teendőket pontosan és lelkiismeretesen teljesíteni, és mi hazafiai kötelességünknek ismerjük egész tehetségünk és erőnk odaadásával azt megtenni. De ha mind a mellett a reánk utalt munkákat phisikai lehetetlenség miatt el nem vé-

gezhajjuk, és ezáltal az állam, a község és egyes polgárok érdeke szenved: Isten és ember, ugyszinte lelkiismeretünk előtt a felelősségtől felmentve érezzük magunkat.

Ha a jegyzők eddigi teendőire nézve könnyebb-ség eszközöltetik, emiatt a jegyző ugyanannyit fog dolgozni, mint eddig, csak hogy jobban képes hivatásának megfelelni.

Ezek után bátorokunk a saját érdekünkben is kérelmezni.

Hazánk állami szervezetében a községi- és körjegyző azon kényes állást foglalja el, hogy valamint egyrészt szoros kötelessége az állam érdekében az országos adók és mindenféle közös terhek összeírását és behajtását teljesíteni, s a törvények s rendeleteknek a községekben érvényt szerezni: úgy másrészt kötelessége a község jogait s a község egyes lakosainak érdekét a felsőbb hatóságok netán téves rendeletei, végzései és határozatai ellenében védelmezni, s a sérelmek orvoslását a törvény szabta módon eszközölni; hogy ezen kötelességeket a jegyző lelkiismeretesen teljesíthesse, szükségesnek tartjuk, hogy a jegyző állása lehetőleg független, anyagi nyomortól ment, sőt jövője is biztosítva legyen. De illő is, hogy a munkás a kiérdemelt munka bérét megkapja.

E miatt alázattal kérjük:

1-ör: Fizetésünknek a szabadlakás mellett 400 frtról 600 frtra való felemelését.

Mi, kik a nép anyagi helyzetét legjobban ismerjük, nem a telhetetlenség szerénytelen ösztönétől vezettetve, hanem a tőlünk kívánt képesség s munka, felelősség s anyagi helyzetünk szempontjából, de — merjük mondani — az állam és a község érdekében is bátorokunk ezen kérésünket előterjeszteni.

Hogy a községi- vagy körjegyző az 1871-ik évi XVIII-ik t. cz. életbeléptetése, tehát a fizetés megállapítása óta hozott, s a fent elősorolt törvények értelmében hivatásának megfelelőhessen, sokoldalú ismerettel kell bírnia. A mindenféle ügyekbeni fogalmazási képesség s a számadásbani nagy jártasság mellett, számosabb törvények, miniszteri utasítások s rendeletek, megyei szabályrendeleteknek stb. megtanulására van utalva, mint amennyit egy ügyvédnek vagy bármily szakmájú állam-hivatalnoknak tudnia kell. Mert a törvények és rendeletek — melyek az egyes minisztériumoktól s ezek egyes osztályaitól foganatosítás végett, ahhoz képest, hogy melyik szakmába tartoznak, különböző hatóságokhoz vagy tisztviselőkhöz szíjjel küldetnek, ezek által — a községi elöljáróságoknál, tulajdonképen a községi- s körjegyzőknél teljesítési vagy ahoz való alkalmazkodás végett mind összecsoportosítottak.

A soknemű adópénz elkönyvelésével járó felelőség mellett a jegyzőket a munka mulasztások miatt is pénzbüntetésre szokták itélni, és minden aközséghoz küldött rendelet teljesítésének elmulasztásáért a jegyző vétetik felelősségre; és emiatt, hogy legalább a lehetőségig megfelelhessünk a reánk bízottaknak, az állami hivataloknál kiszabott naponkénti 7 órai munka helyett 10, sokszor 14 óráig vagyunk ösztönözötve nem lassu kényelmes, hanem szakmányszerű gyors s különösen az adószedéskor igen figyelmes és pontos munkát teljesíteni.

Ily képességet, felelősséget és nagy munkát igénylő hivatal vezetéséért a 400 forint évi fizetés elegendőnek nem mondható akkor, midőn az államhivataloknál másolással, felelősség nélkül, működő hivatalnokok is 600 frt fizetést nyerne; kivált ha tekintetbevetetik, hogy a családok jegyző gyermekeit iskoláztatás végett városba küldeni és ottani ellátásáért fizetni kénytelen, mi csak egy gyermek tanításánál is súlyos anyagi áldozatot igényel, mire egy állami tisztviselő, mert városban lakik — kényszerítve nincs. Sőt az is tekintetbe veendő, hogy a körjegyzőknek községeikbeni gyakori megjelenésük mily tetemes költségeket vesz igénybe.

De ha komolyan figyelembe vétetik az állam és a község érdeke, a maga hivatását értő és szük anyagi körülményekkel nem terhelt jegyző, aki nincs kényszerítve arra, hogy talán nem méltányos és nem is jogos mellékes jövedelmek által segítsen sorsán: az államnak hasznos szolgálatot tesz, és igen busásan megtéríti az egyeseket úgy is kis mérvben terhelőfizetés-javítást.

Egyéb körülmények mellett a fizetés csekélységének is tulajdonítható az, ha netán nem eléggé képzett egyének pályáznak a jegyzői állásra, és ha akad olyan jegyző, aki jogtalan módon iparkodik magának a szerény megélhetésre elegendő jövedelmet szerezni, — Paupertas magna meretrix — ezáltal károsodik az állam, s az egyesek szenvednek.

2-ik kérésünk. Fizetésünknek havonkénti vagy évnegyedenkénti pontos megnyerése.

Egy rendezett állam fogalmával össze nem férhetőnek tartjuk, hogy azon közegek, kik az egész országban — a törvényhatósággal bíró városokat kivéve — az összes egyenes országos adó összeírásával, kivetésével, s ezen adó, valamint az indirect adók nagy részének behajtásával és elkönyvelésével vannak megbízva, ezen közegek mondjuk: saját — úgy is csekélyre szabott — fizetésüket rendszeren nem kapják, hanem ennek, a törvény korlátai közt fillérenként s maguk által teljesítendő behajtására vannak utalva.

Minden állami vagy közigazgatási tisztviselő s hivatalnok megkapja rendszeren fizetését, csak azon közegek nem kapják meg, kik a fentebbiek fizetésére szolgáló pénzt beszedik és be szolgáltatják.

Egyetlen — noha alaptalan — ellenvetés ezen kérésünknek illetőleg az: „Hogy a jegyző, ha szorgalmas és erélyes, behajthatja annak idejében a saját fizetését.” — Mellőzve azt, hogy állami s közigazgatási tisztviselők és hivatalnokok akár erélyesek és szorgalmasak, akár nem, még is kikapják rendszeren fizetésüket, — kérjük tekintetbe venni, hogy nem egyedül a jegyző erélyességétől és szorgalmától függ az esedékes adónak rendszeren és negyedévenkénti behajtása, mert az elemi csapások által sújtott vidékeken a nép szegénysége miatt az adót annak idejében behajtani lehetetlen, sőt felsőbb, erre hivatott hatóságok által az adó befizetésére halasztás törvényesen engedélyeztetik is.

Vannak vidékek, ahonnan a nép messze földre megyen téli élelmet keresni és ebből rója le öszkor évi adóját, tavaszkor a legerélyesebb végrehajtó sem talál ily vidéken zálogolni valót.

A jegyző nemcsak adó-behajtással, hanem más sok fontos és sürgős teendővel elhalmoztatván, sokszor a legjobb akarata dacára és talán betegsége következtében is kénytelen az adó-behajtást elhalasztani.

Elismerjük azt, hogy van vidék és község, hol a jegyző fizetését rendszeren kikaphatja, mert van alap; de a szegényebb községek, ahol az adó-behajtás nehezebb, s ahol a jegyzőknek éppen ezért nem lehet, nagyobb erély kifejtése mellett is az adó-behajtásnál kellő sikert előmutatni: ily helyeken vannak a jegyzők szegény helyzetben, s leginkább rájuk férne fizetésüknek rendszeren való kiszolgáltatása.

3-ik kérésünk: Hogy a jegyzők részére országos nyugdíj-intézetnek kormányi kezelés és biztosítás melletti kieszközlésében segédkezet nyujtani méltóztatnék.

A magas törvényhozás az 1871-ik évi XVIII. t. cz. 67-ik §-ában intézkedett a jegyzők nyugdíj-intézetére nézve, és ezáltal a jegyzői testületet nyugdíjazásra érdemesnek elismerván, reménységet táplálunk, hogy nyugdíjazásunknak az országban egyöntetűbb keresztülvitele, kezelésének egyszerűsítése, a nyugdíj-alapnak nagyobb biztosítása végett, kegyeskedjen a magas kormány — ha hozzá felterjesztés intéztetik — a törvényhozás útján a fentidézett törvény módosítása által: nyugdíj-intézetünk országosítását létrehozni. Nem hihetjük el, hogy erre a községi tanítóknál — kiknek már országos s állami kezelés melletti nyugdíj-intézetük van — érdemtelenebbeknek találhatnánk.

És ha az 1876 ik évi V. t. cz. 18. §-a által, az 1871-ik évi XVIII. t. cz. 91—98. §-ai — a jegyzők hátrányára — hatályon kívül helyeztetek és megmásítottak: nem véljük méltánytalannak és helytelennek, ha a jegyzők nyugdíjazása ügyében hozott 1871-ik évi XVIII. t. cz. 67. §-a a jegyzők javára módosítottatnék.

Az országban több ezer egyénből álló jegyzői kar munkakedvét igen fokozná azon tudat, hogy munkaképtelensége bekövetkeztével, a haza — melynek szolgálatában erejét elvesztette — gondoskodik arról, hogy a kiérdemelt nyugalmat bár szerényen módon élvezhesse, és halála esetére családja biztos segélyre számíthat.

A fentebbi pontokban előadott kérelmünket a tek. megyei bizottság kegyes figyelmébe és pártolásába ajánlani bátorokunk.

Vége, hogy a jegyzői testület tekintélye egyesek képtelensége miatt folytonosan ne csorbítottassék — az 1872. évi szeptember hó 25-én a jegyzői szigorlat megtartási módjára nézve adott belügyminiszteri rendelet III. szakasz. 5. §-a oda módosítottassék, hogy jegyzői vizsgát csakis 8 gimnáziumot végzett s egy évi gyakorlatot felmutatni bíró egyén tehesse.

Miután pedig ezen alázatos beadványunk, habár kissé terjedelmesnek látszik is, helyzetünknek csak gyenge vázlatát tünteti fel, ebben nem fejtettük ki helyzetünk minden körülményeit, nem lehattunk előkészülve a netán felmerülő és

általunk nem tudható ellenvetések okadatolt megczáfolására és egyrészt nem igényelhetjük azt, hogy a tek. megyei bizottság feltétlen hitelt adjon állításainknak; az sem kívánható, hogy kellő tudomással méltóztassanak birni helyzetünkről és teendőink minőségéről és mennyiségéről; de másrészt ügyünk rendezése az állam, községek és egyesek érdekét közvetlenül érintvén, és így ennek üdvös elintézése bővebb tanulmányozást és megfontolást igényelvén: emiatt mély tisztelettel kérjük a tek. megyei bizottságot, hogy jelen beadványunkat beható tárgyalhatás szempontjából, egy szakértő bizottságnak vélemény adás végett kiadni kegyesen méltóztatnék.

Megkülönböztetett tisztelettel maradunk S.-a.-Ujhelyben 1878. évi aug. hó 31-én.

A tekintetes megyei bizottság alázatos szolgálai:

A Zemplénmegyei községi és körjegyzői egyület.

Kretovics József,
jegyző.

Szmrekovszky György,
elnök.

Bartermelésünk jövőjéről.

(Folytatás.)

II.

Az emberi művelődés történetirőinál gyakran találhatunk egy bünbakra, melyet „divat“-nak neveznek s melynek mindenért felelnie kell, mit az okoskodó másképen nem bír megfajteni; így a bortofgyasztók izlésének megváltozásáért is a divat és ennek szülei t. i. anyagi jólét és szeszély tettek felelőssé.

A ki azonban az ugynevezett élvzerek szükségességét élettani szempontból méltányolni bírja, el nem fogadhat oly „ignava ratio“-t, hanem az anyagi vagy szellemi befolyások megfigyeléséből vonandja következtetéseit az élvzerek megkivánására vagy megvetésére nézve. Szolgáljanak felvilágosításul mindenekelőtt egy német phisiolog következő tételei:

„Ha az élvzereknek, mint tápszereknek tulajdonképeni értékét tagadjuk, miként ez többnyire történik, csodálatos, hogy ezen élvzerekért nemcsak a gazdagok, hanem a szegények is oly magas árat fizetnek. A legcsekélyebb napszámot is két részre osztják, melynek egyike burgonyára, másik része pedig kávéra fordítatik, és azt tapasztaljuk, hogy éppen a szegény sorsu ember szokott kiváló előszeretettel ily élvzereket, legalább kávé vagy égetett bort használni, szük tapaláléka mellett, mely utóbbi a naponkénti erővesztéseget vagy éppen nem, vagy csak alig képes pótolni.“

Tökéletesen hibás volna feltenni, hogy ezen szerek élvezése, mely a szegény sorsu emberre nézve aránylag nagy áldozatokkal van összekötve csupán azon ohajtáson alapszik, hogy valami kellemest egyék. A szegénység ezredéves tapasztalatokra támaszkodva, a legolcsóbb táplálkozást tanlta meg, melynek segítségével, a tápanyag legkisebb mennyiségének fölhasználásával, a legjelentékenyebb erőtermelés lehetséges. Már ebből is látható, hogy az élvzerek az egyén jólétére és munkaképességére nézve igen nagy jelentőségűek.“ (Ranke I. Az ember-élettan alapvonalai magy. kiadás I. 182 l.)

De a különféle élvzerek utáni vágy még sokkal erélyesebben, erőszakosabban nyilvánulhat, mint a Ranke által felhozott példákban; az emberiség szomorú története (melyből alig itt ott sugárzik ki egy fénypont) számtalan példát nyujt arra, hogy a megkedvelt élvzerek beszerzése a vallás, erkölcsstan és társadalmi törvények megszegésével jár. sőt vérontást, a mivelődés hátravetését okozza. Már a rómaiaknak egy időben be kellett a bortermelet birodalmunk északi határára szüntetni, nehogy a bor után vágyódó barbárnépek betörésekre ingereltessenek; a chinai nép mákony utáni vágya, melyet kormánya korlátozni akart, hosszú véres összeütközést szült az angol hatalommal, — végre kell-e emlékeztetnünk azon ellenszenvre, melyet a dohánygyedárúsággal azon ellenszenvre, melyet a dohánygyedárúságot nem nélkülözhető kormányok népünkben (nem vizsgáljuk jogosan vagy jogtalanul e) gerjesztettek?

Egy megszokott élvzerek utáni vágy e szerint oly nagy, hogy annak leküzdésére csak igen beható szellemi vagy anyagi okok bírhatják az embert, ilyeket kell tehát keresnünk, ha azon kérdést: miért mellőztetnek azelőtt oly kedvelt savanykás és tüzes boraink egyaránt jelenleg? — tudományos alapon oldani akarjuk. A szellemi befolyások hatásáról nagyobb tömegek élvezetvágya irányában talán legjobb lesz hallgatnunk; anyagi ok pedig csak kettő lehet t. i. egyáltalában oly anyagi szükség, mely az eddig kedvelt élvzerek beszerzését nem engedi vagy másnemű élvzerek megkedvelése. Csakugyan gyakran halljuk, hogy bizonyos egén vagy nagyobb tömeg, egy élvzerek helyett, másikkal kezd élni, mely alka-

lommal azonban mindig azon nézett érvényesítették, mely szerint az újabb évszer a régít feleslegessé tevén, ez utóbbi el is maradhat.

Ha azonban az egyes évszerek élettani hatását a kis mérvű idegingertől a szervezetet veszélyeztető mérgezésig figyelmünk tárgyává tesszük, a divatos felületes nézetektől eltérőleg következő, elméletileg megállapítható (l. alább) és gyakorlatilag is demonstrálható három tételt kell elfogadnunk:

1. Az évszerek az egyén által bizonyos szellemi vagy anyagi jólétet elő idéző, izgató vagy nyugtató ideg inger létrehozása kedvéért vétetnek fel.

3. Hogy különböző évszerek használata — történjék ez kisebb mérvben vagy mérgezési fokig — egymás hatását megszüntetheti.

2. Hogy ennél fogva az egyén által óhajtott idegállapotot megszüntető másnemű évszer felvétele mellőzhető.

Ezen három tétel, különösen pedig az évszerek összeférhetlenségéről szóló harmadiknak segítségével megkísérleljük a fentebb felvetett azon kérdésre: miért változott meg a század második negyedében oly nagy területen és oly nagy számú fogyasztónál egyszerre az izlés a bor iránt gyökeresen? — tudományos alapon felelni.

Benkovich Ernő.

(Folyt. köv.)

Egy baka levele Serajevóból.

E levelet B. jogtanár úrtól Sárospatakról a következő sorok kíséretében vettük.

„Tisztelt Szerkesztő ur! A napokban, Serajevóból, aug. 22-kéről kelteve egy igen érdekes levelet kaptam, mely épen érdekességénél fogva megérdemli hogy, — habár magánlevél — nyilvánosságra jusson. A levél szerzője a kecskeméti Mollinár-ezredbeli önkényes káplár Biróy Béla, ki a közelebbi években Sárospatakon volt joghallgató s jó modora és szorgalma által nemcsak Sárospatakon nyerte meg tanárainak és tanulóársainak szeretetét és becsületét, de Zemplénmegye több községében, a hol megfordult, becsületet szerzett a pataki főiskolának. E körülmény, hogy t. i. Biróy, a mi vidékünkön többeknek ismerőse, a kivonatban közölt következő levélnek érdekességét még bizonyára fokozni fogja.“

Az első ütközet — írja Biróy, — a melyben azonban az én ezredem nem vett részt, Maglajnál vivatott, a hol az ellenség egy huszár századot a 7-ik ezredből, majdnem teljesen fölkoncizolt. Gr. Chorinsky huszár főhadnagy fejét holt teste mellett karóra tűzve találták meg. Az elfogott huszárokat a barbar ellenség kegyetlenül megcsönkította. De azután a mi katonáink se maradtak adósok, mert minden fegyverrel elfogott ellenséget lelőttek. Maglaj alatt, a Boszna folyóban, 17 ilyen ellenséges hullát találtunk, fatörzseken fenakadva, kiket egy ezredes a víz partjára állítva lövetett le.

Maglajnál a mi századunk elmaradt az ezredtől, s három napi éjjel nappali gyaloglás után értük csak utól azt Zanacán. Köröszkül menve a zepcei csatatéren, a hol nagy ütközet volt, melynek sikere fölött ő felsége egy külön parancsban fejezte ki elismerését az abban részt vett ezredeknek, Zanacán utól értük ezredünket s azzal folytattuk utunkat irtózatok hegyek között. Volt úgy némelykor, hogy 2-3 óráig mentünk mindig hegynek fölfelé. Egyáltalán ilyen országról fogalmam sem volt, mert nem hiszem, hogy csak egy 3-4 ezer holdnyi lapos területet találhatni benne, mindig csak hegyek és hegyek.

Végre Kákány falun tul táborba szálltunk. Alig vetkeztünk azonban le, a Boszna jobb partjáról — mert táborunk közvetlen annak balpartján volt — lövések történtek táborunkra, megsebesítve néhány emberünket. Természetesen rögtön riadót fújtak és azon kimerülten a fáradságtól, átgázoltunk a hasig érő Boszna folyót, a mely rohamosságánál fogva majd elvitt bennünket. Át érve a tulsó partra, azon vizesen felmáztunk a hegyre, a hol az ellenség rémitő golyó záporral fogadott bennünket. Azt az érzést, a mit ekkor éreztem, leírni nem lehet. Jobbról tölem a harmadik embert golyó találta és jajgatva bukott föl. Mi haladtunk előre. Nem sokára megszólaltak hegyi ágyúink, a mire a körülbelül 3-500 emberből álló ellenséges csapat hátrálni kezdett a hegyek közzé. Öt órai tüzelés után végre sikerült ezen elszántan küzdő csapatot szétvernünk. Közülök igen számosan a csata téren halva maradtak. Ezen ütközet a Bicsar nevű faluban és környékén történt. Esti 10 óra lehetett, mikor visszavertünk táborunkba, magunkkal vive valamennyi barmát a lakosságunk. Mi részünkről 5 halott és 17 sebesült volt, a kik közt a jó isten különös kegyelméből én nem voltam. Arról a lelki állapotról kellene talán még írnom, hogy mit éreztem a golyók

füttyölése közt, de arról írni nem lehet; valami különös érzés az, de a félelem semmi esetre sem, mert az ember megvadul és megszűnik gondolkozni.

Másnap tovább folytattuk utunkat, szomoruan gondolva azon öt elesett magyar fiura, ki távol hazájától, idegen földön, a csatatéren, jeltelen sirban alussza örök álmát, elgondolva egyszersmind, hogy ez közös sorsunk lehet. Utunk leirhatlanul fáradságos volt. Vízet mértföldeken keresztül nem kaptunk. Rémitő volt látni katonáinkat, a mint kidagadt és megcserepedett ajakkal vízért jajgattak, s mikor egy-egy vad almafát találtunk, a tiszték szuronyos emberekkel vétették azt körül s úgy osztották ki az almát szemenkint, a szomjuságtól majd meghaló katonák közt.

Végre Makronoga nevű faluhoz értünk, a hol vizet találtunk, eleséget pedig rekviráltunk a házakból, melyeknek lakói a hegyek közzé menekültek előlünk.

Makronogóban egy óráig pihentünk, a midőn egy bosnyák hírül hozza az ezredesnek, hogy mintegy 800-1000 emberből álló ellenséges csapat van azon hegynek tulsó lábánál, a melynek innenső oldalán mi pihentünk. Az ezredes beszédét tartott hozzánk s azt mondá: Fiuk ha az ellenség előbb ér fel a hegytetőre, úgy elvagyunk veszve valamennyien; ha ellenben mi érünk fel előbb, miénk a győzelem! Képzelhettek, hogy iparkodtunk a roppant magas és meredek hegyre, mégis beletelt majdnem egy félóra míg felértünk. De hál' istennek, az ellenséget sikerült megelőznünk. Felérve a hegytetőre, a lassan és ovatosan fölfelé haladó ellenséget rémitő golyózáporral fogadtuk, a mire azonban ők is ugyancsak felelgettek. Alig voltunk egymástól száz lépésre, úgy hogy ők a rohamot is megkísérelték, de eredménytelenül. Hat óra felé szét voltak kergetve.

A makronogai ütközettel körülbelül egyidőben történt a visokai ütközet, a melyben azonban mi nem vettünk részt.

Visokától együtt ment az egész hadtest Serajevó felé, a melyet aug. 18-án, ő felsége születése napján akartunk elfoglalni, azonban a más uton jött hadtest kellő időben nem érkezhetvén meg, az ostrom más napra azaz aug. 19-re maradt. A mi századunk a város bevételeben activ részt nem vett; mi a hadtest metakáni hátulról történő megtámadása elleni védelemre rendeltettünk. Egy magas hegyen voltunk felállítva, a honnan egészen jól lehetett látni a véres küzdelmet. 5 órakor reggel dördült meg az első ágyú és folyt azután délután 1/2-ig szakadatlanul az ágyú bömbölés és puska ropogás. Most már a város és a vár a mi kezünkben van s mi jelenleg a város alatti nagy táborban vagyunk. Hogy ezután mi fog velünk történni, nem tudjuk; de hogy hazamenetelről szó sincs, annyi bizonyos.

BIRÓY BÉLA.

Levelezés.

— Eredeti tudósítás. —

Sárospatak, 1878. szept. 8.

A csendes városból élénk, pezsgő fészkek lett. A kisebb és nagyobb muzsafiak seregéstől beérkeztek. A vasutól szakadatlanul hordják befelé a ládát, nyoszolyát, batyut s más efféle diák szerszámot.

Az új iskolai év folyó hó 6-án nyitott meg. Mitrovics Gy. főiskolai pap igen szép imával, az akadémiai igazgató Emődy Dániel lelkes intelmekkel adtak kifejezést annak, hogy ha munka, szorgalom és általában lelkiismeretes igyekezet lesz „a mi mindennapi kenyerünk:“ akkor az isten áldása és az emberek elismerése sem fog elmaradni a leszámolásnál majd az iskolai év végén.

A tanítás egész rendszeresen f. hó 9-én indult meg. A gymnasium igazgatója Szinyei Endre örvendetes adatokat jelent be a tanulók folytonos szaporodásáról; hasonlóan áll a dolog a vallástudományi és bölcsészeti szakban az akadémián, hol az idei szak-elnök Wargha Lajos. — Csak a jog- és államtudományi szak van a „boszniai occupatio“ miatt megfogyva bár, de törve nem; dr. Ballagi Géza szakelnök mindent elkövet, hogy az alap- és államtudományok s általában a tanítási ügy a legjobb renddel s az ifjaknak a rendkívüli körülmények miatt minden lehető hátránya nélkül vitessék keresztül.

Az akadémiában 15 tanár 33 önálló tantárgyat ad elő. Ezekből rendkívülieg tanítja Kun Pál: a német irodalmat (Schiller: Don Karlos Infant von Spanien magyarázata) és francia nyelv-tant olvasmányokkal; Emődy Dániel: a magyar családi és örökösödési jogot; V. Krüszelyi Bálint: a váltó és kereskedelem történetét.

A nagym. vallás és közoktatásügyi miniszter ur, a jogtanárok felterjesztése folytán, a jogi tanfolyamban tartatni szokott mindkét alap- és államtudomány elnökévé ezutánra a szakelnököt tette,

a tanár-beltagok mellé pedig az államtudományi államtudományi kütagokul kinevezte: Matolay tele zemplénmegyei alispánt, Meczner Gyula országgyűlési képviselőt és Szakácsi Dániel hites ügyvédet; a jogtudom. államtudományi: Hunyor Sandor és Bernáth Elemér kir. törvényszéki bírákat, továbbá Németh László, Bizony Ákos ügyvédek.

A főiskolai gondos előjárás nagyszerű tornacsarnokot emeltetett a szünidő alatt az ifjuság kényelme- és szükségletére. Most egy műkedvelőtársaság a tornatanár Lehoczky Ignác vezetésével, f. hó 15-én előadást tart az új csarnokban s táncmulatsággal levén egybekötte az előadást, vigan nyitják meg és adják át a díszes épületet rendeltetésének.

Molnár Lajos gymnasiumi tanár mult hó 30-án hozta el a másnapon rommá lett Miskolczi szép és kedves ifju nejét Finkei Irmát. Adjon isten nekik állandó boldogságot, sok örömet és védje mindig oly csodálatosan meg a bajoktól, mint megmenté most az árvizi veszedelemből!

A jobb idő beállta óta egymásra tüzeseteink vannak. F. hó 17-én a „majorok“-ban egy kazal széna, 8-án meg a „husztác“-on csűrök és más épületek váltak a romboló tűznek martalékává.

r. l.

Kérelem a s.-a.-ujhelyi hölgyekhez!

Szavam kérés, de nem magam, hanem a boszniai sebesültek részére.

Ugyanis midőn minden felől a sebesültek részére gyűjtések rendeztetnek, nem maradhatunk mi sem tétlenek, gymnasiumi lelkesülni tudó ifjuságunk megérté hamar a szót, s elhatároztuk pénzbeli gyűjtést rendezni, s tépést készíteni. Ez utóbbit meg is kezdtük már, s szabad óráinkból hetenkint két órát ajánlottunk fel. Azonban az ifjaknak adott ócska ruhanemű már 2 óra alatt feltépett, s így ha anyag nem adatik a szép tervvel fel kell hagyni.

Hogy ez ne történjék, alázattal fordulok nagyságtokhoz ócska fehéreműekért. S nem veendik rosz néven nagyságtok, ha pár ifju, vagy talán magam is kopogtatni fogok e végett s a gyűjtőivel is.

Ha valakihez el nem jutnánk, legyen szives értesíteni, a legnagyobb készséggel megjelenünk. Az adományok különösen a pénzbeli hírlap utján nyugtáztatik.

A ruhaneműeknek fehér vászonból kell lennie. Midőn pedig a nemes cézél s magamat, szives pártfogásukba ajánlom, vagyok alázatos szolgáljuk. S.-a.-Ujhely, 1878 szept. 12-én.

KASZÁS FERENCZ,

n.-gymn. tanár,

HÉTRŐL-HÉTRE.

(Hír és vegyes rovat.)

Beküldetett. Midőn Zemplénmegyét, e szeretett szülőföldemet, ahol 34 éven át mint gyakorló orvos és tisztviselő működni szerencsés valék, rám nehezedt súlyos betegség miatt huzamosabb időre elhagyni kénytelen vagyok, szives kötelességemnek tartom a megye közönségnek az irántam tanusított elismerés és szives részvételért mély hálámattal ezennel kifejezni. Ez alkalommal bucsut veszek tisztviselő társaimtól, kikkel 23 éven át a közjóért együtt szolgálni szerencsém volt; a megyebeli tagtársaimtól, remélve, hogy mindenkor jó collegáik voltam. — Köszönetteljesen bucsuzom a helybeli ügytársaimtól, kik betegséggemben buzgó szakértelemmel és meleg részvétellel jártak el; — bucsut veszek végül jó barátaimtól, kérve mindannyiukat, hogyha a sors e szeretett szülő-megyémbe visszatérni nem engedne, szeretettel emlékezzenek rólam. Sátoralja-Ujhely, 1878. szeptemberhóban. — Dr. Weisz Ármin.

A mádi szerencsétlenek javára főtisztelendő Gyalokay Ferencz, Groszman Alajos, Szabó Mátyás és Kovács János kegyesrendi áldozár uraktól egyenkint 1 frt, s így összesen 4 forintot vettünk át. Midőn szerkesztőségünk a nemes adakozóknak a felebaráti szeretet nevében hálás köszönetet mond: egyszersmind ajánlkozik további adományok elfogadására s az illető helyre való juttatás készséges közvetítésére.

Beküldetett: Lakásomat Ungvárra tévén át, barátaim és ismerőseim — a mennyiben őket csekélységem érdekelné; — fogadják szívélyes Isten hozzádomat. S.-a.-Ujhely, 1878. szeptember 2. — Roskovics János.

A közeli napokban az Ungvárról jövő vegyes vonat egy vasutór 10 éves leánykáját gázolta el, ki a sinek közé feküdt és ott elaludt. A vonatvezető, midőn észrevette a gyermeket, már késő volt, mert a vonatot minden erőfeszítése dacára sem

tartóztathatá fel, s így az keresztül ment rajta. A kocsik lánczai, de leginkább a mozdony hamutartója, a szegény gyermeket annyira összeroncólá, hogy az orvosi segély daczára pár nap mulva meghalt.

Megkéretünk a következő sorok közlésére: Gyakorlati utmutatás a bor utserjedésének befejeztésére a rajnai erjesztő cső által. A magyar-szőlőbirtokosok a mustot nyílt erjesztő kádakban nem erjesztvén, s így az erjedést benem fejezhetvén, boraink folytonosan utóerjedésben vannak, s ennek befejeztetésére a rajnai erjesztő csövet alkalmazzuk a következőképen: Az erjesztésben lévő boros hordó felső szájába erősen bele verjük, s a fadugaszt köröskörül a lég tökéletes elzárása végett fagygyuval jól bekenjük, s a csőt felülről vízzel teleöntjük, mely műtét folytán azután a fölösleges szénsav kimehet ugyan, de a szesz s a zamat elpárologhatása, s a légköri behatolhatása meggátoltatik. Tromm Antal.

Irodalom.

A „gazdasági mérnök“ 17-ik száma a következő tartalommal jelent meg: Miként fokozhatjuk gazdaságunk jövedelmét? Diószeghy Sándortól. — Miért jó az amerikai s miért rossz a mi dohányunk? (I. Három ábrával) Duka Marczeltől. — Könnyű szerkezetű ruganyos szekérülés (Egy ábrával) T. B.-tól. — Irodalom (Tálmányok könyve. Magyar Lexikon). — Különlék (A péklai minta-öntözés. Kiállítás Nagyváradon. Az ötödik budapesti nemzetközi gabona- és magvásár. Gazdasági gépkiallítás. Legújabban fölfedezett guano-szigetek. A buza kivitel Ausztria- Magyarországban Angliába. A marha-hizlaló istállók hőmérséke). — Üzleti tudósítás a gabonáról és terményekről (hazánk és a külföld piacairól). — Figyelmeztetés. Hirdetések. A „gazdasági mérnök“, melyet Gonda Béla műegyetemi magán tanár szerkeszt, megjelenik minden hó 1-én és 15-én, másfél egész két ivnyi tartalommal, gazdasági lapjaink közt legcsinosabb kiállításban, és rajzokkal illusztrálva. — A magyar gazda közönség — a mint e szám tartalmából is kitetszik — kétségtelenül nagy hasznát veheti e hézagpótló és életrevaló népszerű gazdasági és műszaki folyóiratnak, melyet ismételttem a legmelegebben ajánlunk t. olvasóink szives figyelmébe és pártolásába. — A lap előfizetési ára egész évre 6 ft, mely összeg a „Gazdasági mérnök“ kiadóhivatalába Budapestre (VII ker. Nagykeresztutca 1 sz.) küldendő.

A „Magyar Lexikon“ 8 és 9 füzeté jelent meg legújában, a klassikai ó kor istenei és a pénzmenek színezett melléklettel. Somogyi Ede szerkesztő és Rautmann Frigyes kiadó a közönséghez e vállalat érdekében intézett értesítéséből kiemeljük, hogy a 9-ik füzetet 10 nap mulva a 10-ik füzet követi, mellyel e hasznos mű első kötete be lesz fejezve. A „Lexikon“ nem remélt tömeges pártfogásnak örvend, s épen ez indok buzgalmat ad a szerkesztő és kiadónak, hogy e mű mentül teljesebb és az igényeknek mentül megfelelőbb legyen. A szerkesztő a cél érdekében a közönség köréből szivesen veszi az utbaigazítást a jóakaratu figyelmeztetést, mert csak így lesz beváltható azon ígéret, hogy e magyar lexicon a többi idegen nyelven írott hasonló művekkel versenyezhesen. Ezentul havonként 3

füzet fog megjelenni. Megemlítjük még hogy a mű 50 füzetre van tervezve, egy füzet ára 30 kr melyre előfizethetni a kiadónál. Ajánljuk újában e hasznos vállalatot a művelt közönség figyelmébe, a megszerzés feltételei felette előnyösek, s alkalmat adnak bárkinek arra, hogy alig érezhetőleg megszerezhesse e nagybecsű művet.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

BORÚTH ELEMÉR.

Tenyészkosok eladása.

Báró SENNYEY PÁL ó kegyelmességének **Beesked** tanya gazdaságában fésűs gyapjuju 3—4 éves tenyészkosok vannak eladók. Értekezhetni alólirotnál.

Szabó András,

2—3

kasznár.

Árverési hirdetés.

Közbejött akadályok miatt az augusztushó 21-ére kiirt volt Bodrog-Kereszturi közös italmérési jog árverését nem tarthatván meg, — újra szeptemberhó 23-ikára délelőtti 9 órára Bodrog-Kereszturba kitűzetik, amidőn írásbeli ajánlatok is elfogadtatnak.

A közbirtokosság nevében:

Freyler József,
tisztartó.

3—3

Meghívás

a „tallyai népbank mint szövetkezet“-nek

f. évi szeptemberhó 18-ik napján d. e. 9 órakor

TALLYÁN, a városháza teremében tartandó

rendkívüli közgyűlésére.

Napirend:

1. A közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére három szövetkezeti tag megválasztása.
2. Balogh Dániel szövetkezeti tagnak, az igazgatóság egy része ellen a sátoraljai-ujhelyi királyi törvényszék elé beadott keresetlevelének előterjesztése.
3. Ennek nyomán Balogh Dániel szövetkezeti tagnak az alapszabályok 41. §-a értelmében a szövetkezetből leendő kirekesztése.
4. Esetleg a kereset alá vett két elnök és 8 igazgatósági tag helyébe új elnökök és igazgatósági tagok választása.

Tallya, 1878. augusztus 18-án.

1—1

Az igazgatóság.

Fényképészeti jelentés.

Alulírott fényképész, **ki Budapesten 10 éven át Borsos József m. kir. udv. fényképész urnál,** mint művezető működött, most Miskolczon önállóan lakom, tisztelettel jelentem a nagyérdemű közönségnek, hogy több részről történt meghívás folytán Sátoralja-Ujhelybe jöttem és **közkívánatra itt időzésemet néhány nappal meghosszabbítottam.**

Ennélfogva a nagyérd. közönséget tisztelettel felhívom, hogy mindazok, kik **igazi művészeti kivitelű fényképeket** óhajtanak, ezen rövid idő alatt szerencsétlenségük látogatásukkal.

Készíttek egyszersmind a műhirre jutott **Rembrand-féle (árny) képeket** is, melyeket oly sikerrel itt még egy fényképész sem készített.

Kérem tehát üzletemet fel nem cserélni a számosan utazó fényképészekével, annál is inkább, **hogy minden kép jóságáról, tiszta kidolgozás és élethű hasonlatosságáról kezeskedem és olyan kép, mely nem sikerült, ki nem adatik,** és minden igyekezetem oda irányul, hogy az eddig szerzett jó hírnevemet továbbra is fentartsam.

➡ Kis gyermekek is a legsikerültebben vétetnek le. ➡

Felvételek a legbölygőbb időben is a legnagyobb sikerrel eszközöltetnek.

Felvételi helyiség Kazinczy-utca t. Schön Izidor ur házában.

Kelt Sátoralja-Ujhely, 1878. augusztus 28.

Teljes tisztelettel

Zureich Károly,
fényképész Budapest és Miskolczról.